

Активізація ідейного змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері за допомогою образів-символів

О. В. Новодворчук

*викладач української мови та літератури, дитячої літератури;
Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка
e-mail: novodvorcuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1225-2470>*

Прозова творчість американського фантаста Рея Бредбері є яскравим прикладом світоглядних зрушень у американській прозі ХХ століття. У статті досліджено роль та значення авторських образів-символів, які впливають на мислительний та духовний процеси читача та відіграють вагомий роль у активізації ідейного змісту оповідання Рея Бредбері «Були вони смагляві й золотоокі». Розглянуто функціонування образів-символів, їх взаємодію та динаміку в процесі розгортання сюжету. Автор статті висвітлює думку, що дослідження символіки твору є необхідною передумовою розуміння світогляду автора та важливою складовою у декодуванні ідейного змісту оповідання. Ідея твору, яка полягає у тому, що духовність – неминуча, а науково-технічний розвиток у підкоренні світу – це помилковий шлях, розкривається у відповідності до стрижневих моментів сюжету оповідання. Такими є прикмети модифікації персонажів на різних рівнях: 1) на рівні свідомості персонажів через змалювання переродження земної флори і фауни; 2) на рівні фізіології через змалювання впливу сонця й води на тіло людини; 3) на рівні метаморфози духовного світу персонажів; 4) на рівні світогляду персонажів; 5) на рівні психології – небажання повертатись із марсіанського особняка до поселення землян. Авторка здійснює трактування образів-символів письменника, спираючись на контекст та досліджуючи емоційні, психологічні та філософські приховані мотиви, які дозволяють повніше зрозуміти задум автора. Образи-символи *вітер, ракета, ріка, особняк, мова, дерево* та кольоросимвол *золотий* у взаємодії створюють поле для інтерпретації ідейного змісту оповідання. Повноцінне дешифрування образу-символа допомагає прочитувати філософське підтекстове навантаження оповідання, дозволяє означити авторське сприйняття світу. Також виявлено, що символи, які функціонують у оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері, наповнені новим змістом, що конкретизує та активізує ідейний зміст, посилює мислительний та духовний процеси читача.

Ключові слова: Рей Бредбері, активізація, ідейний зміст, художні засоби, символ, символіка, символічне значення, образ-символ

Новодворчук О. В. Активизация идейного содержания рассказа «Были они смуглые и золотоглазые» Рэя Брэдбери при помощи образов-символов

Проза американского фантаста Рэя Брэдбери является ярким примером мировоззренческих перемен в американской прозе XX века. В статье исследована роль и значение авторских образов-символов, которые влияют на мыслительный и духовный процессы читателя и играют важную роль в активизации идейного содержания рассказа Рэя Брэдбери «Были они смуглые и золотоглазые». Рассмотрено функционирование образов-символов, их взаимодействие и динамику в процессе развертывания сюжета. Автор статьи освещает мнение, что исследование символики произведения является необходимым условием понимания мировоззрения автора и важной составляющей в декодировании идейного содержания рассказа. Идея произведения, которая заключается в том, что духовность – нескончаемая, а научно-техническое развитие в покорении мира – это ложный путь, раскрывается в соответствии с ключевыми моментами сюжета рассказа. Такими есть приметы модификации персонажей на разных уровнях: 1) на уровне сознания персонажей через изображение перероджения земной флоры и фауны; 2) на уровне физиологии через изображение воздействия солнца и воды на тело человека; 3) на уровне метаморфозы духовного мира персонажей; 4) на уровне мировоззрения персонажей; 5) на уровне психологии – нежелание возвращаться из марсианского особняка в поселение землян. Автор осуществляет трактовку образов-символов писателя, опираясь на контекст и исследуя эмоциональные, психологические и философские скрытые мотивы, которые позволяют полнее понять замысел автора. Образы-символы *ветер, ракета, река, особняк, язык, дерево* и цветосимвол *золотой* во взаимодействии создают поле для интерпретации идейного содержания рассказа. Полноценная дешифровка образа-символа помогает считывать философское подтекстовое наполнение рассказа, позволяет обозначить авторское восприятие мира. Также выявлено, что символы, которые функционируют в рассказе «Были они смуглые и золотоглазые» Рэя Брэдбери, насыщены новым содержанием, конкретизируют и активизируют идейный смысл, усиливают мыслительный и духовный процессы читателя.

Ключевые слова: Рэй Брэдбери, активизация, идейное содержание, обороты речи, символ, символика, символическое значение, образ-символ

Olga Novodvorcuk The activation of ideological content of the story "Dark They Were, and Golden-Eyed" by Rey Bradbury with the help of symbolic images by means of artistic expression

The prose of American fiction writer Ray Bradbury is a vivid example of worldview moves in American prose of the twentieth century. The article investigates the role and significance of author's symbolic images influencing on the reader's thought-making and spiritual processes and plays a significant role in activating the ideological content of Ray Bradbury's story "Dark They Were, and Golden-Eyed". The study considered the functioning of symbolic images, their interaction and dynamics in the process of deployment of the plot. The author of the article highlights the opinion that the study of the symbolism of the work is a necessary prerequisite for understanding the author's outlook and an important component in decoding the ideological content of the story. The idea of the work, that spirituality is inevitable and research development in the world conquest is a false way, is disclosed according to the central moments of the story. There are such features of character modification at different levels: 1) at the level of characters consciousness through the description of the terrestrial flora and fauna regeneration; 2) at the level of physiology

through the reflection of the sun and water influence on the human body; 3) at the level of the spiritual world metamorphosis of characters; 4) on the level of characters' ideology; 5) at the level of psychology it is the reluctance to return from the Mars house to the Earth settlement. The author carries out the interpretation of the symbolic characters of the writer relying on the context and exploring the emotional psychological and philosophical hidden motives that allow understanding the author's plan more. Interaction of wind, rocket, river, mansion, language, tree and golden color symbolic images creates a field for interpreting the ideological content of the story. The complete decoding of the symbolic characters helps to read the philosophical subtext of the story allowing to identify the author's perception of the world. The study discovered that the characters in the story "Dark They Were, and Golden-Eyed" by Ray Bradbury are filled with new content. It specifies and activates the ideological content, and makes stronger the reader's intellectual and creative processes.

Key words: Ray Bradbury, activation, ideological content, artistic tool, symbol, symbolism, symbolic meaning, symbolic images

Символізм художніх творів є складним і багатограним явищем. Вміння декодувати символи є актуальним для інтерпретації комунікативно-прагматичної інтенції автора. Особливо цікавим та новаторським у цьому плані вбачаємо декодування символів творів відомого американського письменника Рея Бредбері. Символи є носіями культурних, історичних, естетичних надбань нації. Існує категорія полікультурних символів, що своїми коренями сягає у прадавні часи і в них закодовано чимало спільного для народів різних континентів.

Актуальність теми визначається інтересом до декодування символів як засобу втілення ідейного змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері. Ця тема не знаходила безпосереднього висвітлення у літературознавчих дослідженнях, тому вбачаємо необхідність її опрацювання.

Інтерпретація творчості Р. Бредбері багатовекторна: про це свідчать роботи американських дослідників Р. Бретнор, К. Вулф, В. Джонсона, К. Еміс, М. Менгелінга, Д. Моуджина, А. Саллівен, В. Тупонса. Ґрунтовні дослідження життєдіяльності письменника-фантаста належать співзасновнику фонду Р. Бредбері, почесному професору англійської мови Інституту американської думки (Університет штату Індіана, Індіанополіс) В. Тупонсу. Біографічні та культурологічні дослідження історії фантастики вміщено у книзі «Рей Бредбері: Життя як фантастика», співавторами якої є Р. Еллер та В. Тупонс. Життєпис письменника-фантаста належить особистому біографу Рея Бредбері («Життя Рея Бредбері») Сему Уеллеру.

Творчість Р. Бредбері досліджували такі літературознавці близького зарубіжжя як Ю. Анютин, Ю. Біломлинська, О. Госизіна, Я. Засурський, А. Оганян, Н. Рисова, В. Скурлатов, П. Хмара.

В українському літературознавстві обмаль досліджень, пов'язаних із вивченням творчої спадщини всевітньо знаного письменника Рея Бредбері. Першими, хто зробив переклади творів Рея Бредбері, був Є. Крижевич, О. Терех, В. Митрофанов, аналіз же зустрічаємо в працях О. Горенко, І. Дробіт, О. Дубицької, Ю. Жаданова, Л. Козубенка, Г. Сабат.

У статті «Загальнолюдська парадигма малої прози Рея Бредбері» Леоніда Козубенка досліджується художнє втілення

загальнолюдських ідеалів у малій прозі Рея Бредбері.

Образи-символи стали предметом досліджень українських та зарубіжних науковців С. Аверінцева, Л. Бенуаса, З. Василько, Г. Віват, Е. Гаврилук, Т. Горчак, Н. Жульєн, І. Зеленської, Х. Керлота, О. Лосєва, С. Нестерук, Г. Осадко, О. Пономаренко, О. Смольницької, О. Філіпенко, І. Хижняк, О. Щербань та ін.

Окремі аспекти творчості Р. Бредбері досліджені Т. Денисовою, І. Шльонською, Ю. Ханютіним, А. Щербітко.

На жаль, дослідження образів-символів у малій прозі Рея Бредбері не здійснені.

Стаття є спробою осмислити поетику оповідання Рея Бредбері «Були вони смагляві й золотоокі» через образи-символи, які презентують поєднання містики й реального світу, та їх вплив на активізацію ідейного змісту твору.

Об'єктом дослідження є оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері.

Предмет дослідження – образи-символи, через які реалізовано ідейний задум Рея Бредбері.

Мета наукової розвідки – дослідження образів-символів як засобу активізації ідейного змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері.

У статті намагатимемося довести, що Рей Бредбері використовує образи-символи заради максимального відтворення та активізації ідейно-художнього змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі».

Завданнями дослідження є визначення прагматичного навантаження образів-символів, їхньої ваги в розкритті характеру, психології та поведінки персонажів оповідання, вплив образів-символів на реалізацію ідейного змісту.

Образи-символи у структурі оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері виконують роль не лише художніх засобів, а й сінфікаторів ідейного змісту. Пропущені крізь творчу лабораторію митця, образи набувають ролі посередника, виступають ословленим засобом комунікації між автором і реципієнтом, а також між персонажами.

Як зазначає Роберт Грін, символічне мислення дозволяє виявити нескінченну кількість асоціацій між предметами. В кожному предметі може бути зашифрована велика кількість окремих уявлень, що відповідають різноманітним властивостям, і кожна властивість може, в свою чергу, мати велику кількість значень. [4]

Поняття символу не можна зводити до його однопланового вираження як тропа. Символ – це категорія філософська, категорія естетична та засіб художньої виразності. Текст художнього твору складається з багаторівневої структури, завдяки цьому символ може поєднувати різні свої втілення (відображення).

Поняття символу тісно пов'язане з поняттям художнього образу як такого (автологічного): «Будь-який символ, – як пише С. Аверінцев, – є образом (і будь-який образ є, хоча б певною мірою, символом). Предметний образ та глибинний смисл виступають у структурі символу як два полюси, неможливі один без іншого..., але й розведені між собою; породжуване між ними напруження і становить сутність символу.

Переходячи в символ, образ стає «прозорим», ідея «просвічує» крізь нього, дана саме як смислова глибина, смислова перспектива, яка потребує нелегкого входження» [9:378].

Образ-символ – це складний семіотичний конструкт, який виникає внаслідок поєднання образів та символів.

На думку М. Ільницького та В. Будного, «поняття «тема», «мотив», «сюжет», «ідея» не лише тісно переплетені з поняттям «образ», а й породжуються з нього» [3:142].

Символи розширюють смислову перспективу твору, допомагають читачеві на основі авторських сентенцій утворити ланцюжок асоціацій, який розкриває явища життя.

Рей Бредбері вирізняється неперевершеним художнім стилем, прикметними рисами якого є психологізм, естетика мовлення, образність. Неповторність письменницького таланту полягає не тільки у створенні нового образу-символу чи наповненні традиційного символу новим значенням, а й у мистецтві активізувати з їхньою допомогою ідейний зміст твору. Значну роль у цьому відіграє приналежність письменника до певного етносу. Кожний етнос, кожна нація мають своє призначення, свої стратегії розвитку, своє творення життя у притаманних їм формах і особливостях.

Дешифрування образів-символів у контексті відбувається через висунення смислу, який інтегрує всі рівні тексту, підпорядковуючи їх ідейному змісту. Аналогії, зіставлення та протиставлення є лише інструментом до розуміння символу. Як особлива форма знань, символ вимагає інтерпретації, декодування.

Образи-символи, які Рей Бредбері використовує в оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» не є поодинокими, подібні символи трапляються в інших творах письменника. Наприклад, образ-символ «ракета» використано в оповіданнях «Ракета», «Сонце – яблука злотаві», «вітер» – в оповіданнях «Наступний», «Золотий Змії і Срібний Вітер», «Пустеля». Такі символи не нові, але Рей Бредбері щоразу створює особливе розуміння образу та скеровує увагу

читача до філософського підтексту, глибокого ідейного змісту.

Митець не вигадує зовнішню форму символу навмисне: вона підказана підсвідомістю. Отже, створення художнього образу відбувається на рівні підсвідомості. Розуміння символу читачем відбувається послідовно: спочатку через сприймання символу на підсвідомому (інтуїтивному) рівні завдяки появі ряду асоціацій, а потім – через усвідомлене дешифрування символу, завдяки розумінню його зв'язку з явищем чи предметом дійсності.

Одна з попередніх статей автора була присвячена дослідженню особливостей реалізації ідейного змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» Рея Бредбері за допомогою використання прийому опозиції символів *вітер – ракета*. Ця стаття є логічним продовженням дослідження образів-символів у творі письменника-фантаста.

Символіка оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» є надзвичайно своєрідною, кожна мікродеталь допомагає розкрити мотивацію того або іншого вчинку персонажа та особливості його внутрішнього стану.

В оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» Рей Бредбері використовує наступні образи-символи: *вітер, ріка, особняк, ракета, персикове дерево*. Також автор застосовує кольоросимвол *золотий* та його варіанти.

Реалізація ідейного змісту твору, який полягає в тому, що духовність безсмертна, а шлях підкорення світу через науково-технічний розвиток є хибним, відбувається протягом усього твору послідовно та відповідно до ключових моментів сюжету: 1) модифікація свідомості персонажів через змалювання модифікації земної флори і фауни (персикове дерево цвіте по-іншому, трава стає лавандового кольору, овочі набувають іншої форми, у корови з'являється третій ріг); 2) модифікація персонажів фізіологічна через змалювання впливу сонця й води на тіло людини (тіло видовжується, темнішає колір шкіри, колір очей змінюється на золотий); 3) модифікація духовного світу персонажів (мова персонажів поступово перетворюється на марсіанську, сини Беттерінга опановують гру на музичних інструментах, донька головного персонажа навчилася ткати гобелени); 4) модифікація світогляду персонажів (байдужість до того, що символізує технології, прогресивність, науку; прихильне ставлення до природного, духовного, інтуїтивного); 5) небажання повертатись із марсіанського особняка до поселення землян.

Автор в оповіданні наголошує, що не людина є творцем духовності й культури, це духовність світу живить, наповнює, творить людину. Все набагато глибше і глобальніше: духовність у житті землі, у житті води, у житті повітря, яким мільйони й мільйони років, на відміну від життя людства, існування якого триває незначний період. Лише час – могутній і справедливий історик –

вирішити, що варто зберегти, а що розв'язати, стерти. Щоб жити в гармонії зі світом, потрібно берегти і всіляко підтримувати життя світу. Нікому не під силу знищити голос землі, її душу, бо людина – лише піщинка і життя її – мить. Людина може стати лише співучасником глобального процесу формування й розвитку духовності.

Ці глибокі філософські ідеї прочитуються у багатьох творах Рея Бредбері. Вони дещо гіперболізовані, овіяні фантастичним, викликають суперечливе ставлення, але, незважаючи ні на що, змушують по-іншому поглянути на світ, на життя, на себе.

Змальовуючи трансформацію людини, Рей Бредбері у своєму творі використовує образ персикового дерева. Дерево є одним із універсальних символів духовної культури людства.

Дерево – це символ життя Космосу, його зародження; росту, гармонії, безсмертя; вісі, що з'єднує різні світи; невичерпних життєвих сил; вічного оновлення та відродження. [12:43]

Дерево персика називають Деревом Життя, воно символізує безсмертя та довголіття. Також дерево персика символізує умиротворення. [11]

Саджанець персика, який Гаррі Беттерінг (головний герой) привіз зі штату Массачусетс, легко прижився у марсіанському ґрунті, але дерево зазнало змін. Спочатку чоловік помічає, що змінилися квіти персика: *«Ніяк не втямлю, в чому річ. Чи на пелюстку більше, чи, може, листок зайвий, чи не той колір, не так пахнуть?»* [2:48]. Беттерінг впадає у відчай, коли виявляє, що всі рослини, привезені ним із Землі і посаджені у марсіанський ґрунт, змінилися: цвіт персика набув іншого кольору, троянди стали зеленими, трава – ніжно-бузковою. Змінився не лише колір, а й форма, смак, запах. Він говорить дружині: *«Цибуля – не цибуля, морква – не морква. Покуштуй-но: смак наче той і водночас не той. Понюхай: і пахне не так.»* [2:49].

Гаррі, пройнятий страхом перед невідомим, приймає рішення спалити всі овочі, бо, на його думку, вони несуть небезпеку: *«Якщо ми залишимося тут, то перетворимося казна на що.»* [2:50]. Головного персонажа лякає думка, що, як рослини, можуть змінитися люди. Зовнішні фактори впливають на психіку головного персонажа, вони викликають почуття самотності і страху.

Страх – це фізіологічний і духовний стан Гаррі, у якому він перебуває від першого дня перебування на Марсі. Страх не відпускав Беттерінга, і він щоранку перевіряв усі свої речі (гличики, горщики, ящики), *«ніби боявся – раптом щось скоїться»*. Автор гіперболізує сильне почуття Гаррі, надаючи йому ознак живої істоти: *«Страх нічим не проженеш. Він хапає за горло, стискає нещє. Він проступає холодним потом під пахвами, на скронях, на тремтливих долонях.»* [2:51]; *«...страх не минає. Непроханий*

співрозмовник, він був третім, коли подружжя переїїтнувалося вночі в постелі й прокидалося на світанні.» [2:52].

Самотність – це ще одне почуття, що охоплює головного персонажа. Беттерінг почувається дуже самотнім *«тут, під марсіанським сонцем, у своєму саду, де він, нахилившись, висаджував земні квіти у чужий ґрунт»* [2:47]. Гаррі часто подумки зізнавався собі у своїй самотності й безпорадності. Він був переконаний, що марсіани легко зможуть їх звідси прогнати, якщо спустяться з гір. Самотність постійно нагадувала про себе: *«...працюєш сам-один, і навіть у своїй родині ти самотній, такий самотній...»* [2:54].

Звістка про те, що на Землі розпочалася війна і зворотні шляхи відрізано, боляче вражає Беттерінга та й усіх переселенців: *«Довго ніхто з них не міг вимовити ні слова, тільки шумів передвечірній вітер.»* [2:46]. Використавши антитезу (не міг вимовити – шумів (у значенні «говорив»)), автор посилює вагу символічного образу вітру, який «шумів» на знак перемоги в той час, коли люди мовчали.

Негативно забарвлені емоційні процеси починають домінувати у психіці головного персонажа. Самотність, неспокій і страх, ці компоненти духовного занепаду, женуть Гаррі та його родину до марсіанської ріки, де Беттерінги мають надію охолодитись, заспокоїтись, відновити душевні та фізичні сили.

Образ ріки – один із найпоширеніших у світовій міфологічній системі. Ріка символізувала світовий шлях, космічні води, зародження життя.

Ріка – символ початку й закінчення життя; символ плодючості; вічного плину часу; перешкоди, небезпеки; межа між чужим і своїм простором; стрижня Всесвіту; земних жил, у яких тече кров; батьківщини й Батьківщини; дитинства; символ мовлення. [12:101]

В оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» образ ріки вивисується до космічних сфер, до життя і смерті, руйнації й будови: *«Якщо полежати отак довше, – подумав він (Гаррі), – вода обробить мене, виїсть м'ясо, оголить кістки, наче корали. Залишиться тільки кістяк. А згодом вода побудує на ньому щось своє, облутає водоростями – зеленими, червоними, жовтими.»* [2:53].

Рей Бредбері наголошує, що все змінюється. Ці зміни відбуваються не тільки у глибинах ріки, а й у світі, а й у свідомості людини (Гаррі Беттерінга): *«Там, нагорі, – велика річка, – думав він, – марсіанська річка, і всі ми, в наших будинках з гальки й валунів, лежимо на дні, наче раки-самітники, а вода змиває нашу колишню плоть, видовжує наші кістки ...»* [2:53]. Провівши паралель, автор надає образу ріки символічного значення початку й закінчення життя.

Знання людини про смерть, як частину життя дають людині можливість глибокого самопізнання. Самоосягнення персонажів Рей

Бредбері реалізує через використання символічного образу води. Метаморфози, що відбуваються з Гаррі, його родиною й усіма землянами, втілено в образі води, яка є джерелом життя, символом відродження й очищення. Рей Бредбері надає сакральності, святості і процесу обмивання.

Після купання в річці відбувається наступний етап переродження Гаррі та його родини. Якщо на початку марсіанського життя Гаррі намагався поринути з головою в роботу, щоб позбутися лихих думок, щоб залишитися таким, яким він є, то наприкінці твору читачеві відкривається інший Гаррі – меланхолійно-задумливий, вільний від прагнень, охололий до роботи, байдужий.

Після того як головний персонаж ступив у ріку та побував у маєтку марсіан, Беттерінга не полишає думка, що він повинен повернутися до цього місця, оселитись у марсіанському особняку. «Прохолодний блакитний мармур» особняка немов зваблював його: «Звідси відкривався гарний краєвид на долину. Коридори, облицьовані блакитним мармуром, фрески на всю стіну, плавальний басейн. Надворі спека, а тут свіжість і прохолода.» [2:54]. **Особняк марсіан** в оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» є символом нового, іншого, духовного світу.

У світовій символіці **дім** – це мир, гостинність, безпека, рід, скарбниця мудрості. Дім також асоціюється з порядком, космічним ритмом, рівновагою.

Автор надає оселям марсіан святості, таємничості, мирності. Рей Бредбері не акцентує увагу читача на кімнатах і їх оздобленні, натомість він кількома деталями відкриває привабливість нової оселі як життєвої потреби: затишні мармурові стіни, старовинні фрески, холодна чиста вода, звідусіль віє прохолодою, яка так необхідна на цій спекотній планеті. Дім марсіан створений для того, щоб захиститися від спеки, насолодитися спокоєм і затишком, а не для того, щоб перетворити його на сховище речей, на центр набування майна.

Символізму образ особняка набуває через вказівку автора на те, що він побудований із мармуру. Як відомо, мармур використовували для зведення храмів на честь богів. У давні часи храми були не тільки святилищами, а й вмістилищами скарбів і знань. За давніми віруваннями, мармур має здатність посередництва між людиною та добрими духами.

Коли Беттерінги переселялися до марсіанського особняка, вони не взяли свої меблі, вважаючи їх недоречними в тому будинку. Гаррі також залишив свою енциклопедію, до якої звертався за науковими роз'ясненнями, а донька відмовилась від своїх нью-йоркських суконь. Врешті родина Беттерінгів взяла в новий дім «пригорщю» речей, залишивши все, що їх пов'язувало із земним життям.

У марсіанському мармуровому особняку відбулась остаточна трансформація родини

Беттерінгів. Позбувшись усього земного (речей, думок, фізичних і духовних форм), земляни перетворилися на марсіан, і ніщо земне їм було вже не притаманне. Більше того, земне стало викликати в них відразу. Дружина Гаррі говорить: «Ну й бридкі ті земляни. Я рада, що їх уже нема» [2:57]. Спочатку озвучені думки спантелічують Беттерінгів, але вони миттєво заспокоюються сміхом: «Вони подивилися одне на одного, злякані тим, що сказали. Потім засміялися.» [2:57]. Така поведінка є свідченням остаточного переродження персонажів твору. Неспокій, страх і самотність минули, натомість персонажі відкрили для себе інше життя, радісне, спокійне, гармонійне.

В оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» Рей Бредбері надає великої ваги мові персонажів. Мова – це не лише здатність людини говорити, мислити, але це й генетичний код нації. Перетворенню земної мови на марсіанську присвячено чималу частину твору. За допомогою мови переселенці намагалися зберегти свою культуру, звичаї й традиції, створити свій світ на Марсі. Виникає небезпека: земляни можуть порушити гармонійний устрій іншого світу, в якому опинилися і який уже мав свої усталені тисячоліттями цінності. Автор не допускає найменшої думки, що земляни спотворять ще й цю планету – Марс незворушно відстоює свою автентичність. Рей Бредбері проводить паралель, порівнюючи землян-переселенців із першими поселенцями Америки, які, на його думку, вчинили мудріше: «вони залишили американським рівнинам їхні стародавні індіанські назви: Вісконсін, Міннесота, Айдахо, Огайо, Юта, Мілуокі, Вокетан, Оссео. Давні назви, давній смисл.» [2:48].

Намагання Гаррі зберегти земну мову виявилися марними. З'являючись невідомо звідки, марсіанські слова одне за одним закарбовуються у свідомості переселенців. Спостерігаючи за далекою зеленою зіркою, Гаррі вперше вимовляє чуже, дивне слово «Йоррт». Від свого друга-археолога Сімсона Беттерінг дізнається що *Йоррт* – це старовинна марсіанська назва Землі. Друге марсіанське слово *Ута* Гаррі почув від свого сина Тіма: «*Ута* – по-марсіанському батько.» [2:53]. Потім син Гаррі, Тім, захотів змінити своє ім'я на *Ліннл*, бо перестав реагувати на власне ім'я. Поступово змінилися імена інших дітей Гаррі, вже їх звали не Лора й Девід, а *Тміл* і *Верр*. Змінилися назви гір, каналів, річок, земляни все перейменували: «*Тепер на Марсі є Гормельські долини, море Рузвельта, гори Форда, плоскогір'я Вандербільта, річка Рокфеллера.*» [2:47-48]. Врешті, на той час, коли родина Беттерінгів перебралася до марсіанської оселі, всі вільно володіли марсіанською мовою. Отже, мова – теж ознака трансформації людини, незворотних змін, які відбулися з персонажами оповідання.

Значну роль у розкритті ідейного змісту оповідання «Були вони смагляві й золотоокі» відіграє символіка кольору, яку використовує автор.

Символічним колір стає тоді, коли набуває здатності опосередковано вказувати на сутність якогось явища. На відміну від метафори, яка створює певну абстрактну дійсність, символ, у тому числі символічний колір, лише створює атмосферу для розуміння поетичного образу, органічно вливається в нього та семантично його доповнює. [10]

Реалізується символічне значення кольору «золотий» за рахунок повторюваності у тексті та його модифікацій «золотавий, золотистий, жовтий, жовтавий». Вперше цей кольоросимвол зустрічаємо в назві оповідання «Були вони смагляві та золотоокі», потім у контексті оповідання: «*Ось вона спить, смаглява, золотава, майже до чорноти обпалена сонцем*» [2:51].

Золотий, золотистий колір – це колір сонця, що символізує радість і життя. Як стверджують дослідники, священна семантика золотого кольору має первісно фізичну, а згодом міфологізовану природу. Золотий – це колір сакральності, верховенства й чудесності. Тому найчастіше поєднується з іншими атрибутами влади, царственості, особливої магічної сили. [12]

Золотий або ж золотистий колір у деяких культурах символізує вищі знання, мудрість, набуту в результаті життєвого досвіду. Таку життєву мудрість Гаррі здобув, перебуваючи в гармонії зі світом марсіан: «*Погожого осіннього дня Біттерінг – він тепер був дуже смаглявий і золотоокий – стояв на схилі горба за своїм особняком і дивився на долину.*» [2:56].

Символіка кольору провокує нагнітання напруги та поглиблення атмосфери таємничості. Очі – дзеркало душі. Автор яскраво відтворює ті зміни, що відбуваються в душах людей. Поступові зміни в кольорі очей від карих до жовтих і врешті золотих відкривають читачеві картину духовного росту землян: «*А то стояли собі й дивилися на нього жовтавими очима.*» [2:50]; «*А очі – жовті, хоч ніколи вони не були жовті!*» [2:52]; «*У глибині його блакитних очей ховалися ледь помітні золотаві лелітки.*» [2:52]. Наприкінці твору автор показує, що крізь очі людей-марсіан світить золоте сонце духовності. Отже, люди пройшли духовне очищення, відмовилися від всього зайвого, руйнівного й доторкнулися до вищих, духовних сфер, набули мудрості, стали щасливими.

Переселення землян на іншу планету змушує читача замислитись над тим, які дії людей призвели до катастрофи на рідній планеті? Подібний сюжет трапляється в декількох творах Рея Бредбері «Мільйон років потому», «Марсіанські хроніки» та ін. Автор дозволяє читачу поміркувати над питанням: Чи можливо зберегти мудрість свого народу в ізольованому середовищі, на чужій землі, спираючись тільки на

прогрес? Спроба Гаррі Беттерінга й переселенців стала крахом сподівань. Якби переселенцям вдалося зберегти алгоритм розвитку людства, певно, це призвело б до таких же проблем, які змусили людей залишити Землю, і тоді Марс став би наступною зруйнованою планетою.

У тому, що переселенці перетворилися на марсіан, є глибокий філософський зміст: не всі технологічні зміни є елементами прогресу, не завжди науково-технічний розвій скерований на творення. Руйнуючи все навколо себе, сіючи зло і смерть, людство не замислюється над тим, що так нескінченно тривати не може.

З іншого боку, автор схиляє читача до думки, що дуже складно, а подекуди просто неможливо, зберегти культуру свого народу, звичаї, обряди, мову, погляди, переконання, знання, зберегти себе. Ця проблема є дуже актуальною для американців і для самого автора, адже з біографії Бредбері відомо, що його мама була шведською емігранткою, його родина декілька разів переїздила з місця на місце у Штатах, що завдало невимовного душевного болю малому Рею.

Рей Бредбері в оповіданні «Були вони смагляві й золотоокі» підкреслює взаємозв'язок та змістову глибину створених ним образів. Усі образи-символи покликані активізувати ідейний зміст оповідання, який полягає у тому, що людина не може, занурившись у науково-технічний прогрес, іти шляхом всепоглинаючої бездуховності. Скільки людина не намагалась би підкорити космос, простір і час, вона неспроможна керувати цим процесом, не спираючись на духовні основи. Тож потрібно берегти й розвивати духовність людства, бо сенс буття людини, її мудрість та безсмертя не в науково-технічному прогресі, а в духовному розвитку.

Висновки та перспективи подальшого дослідження.

Свідомо чи підсвідомо автор вводить в оповідання символи, які поєднуються між собою в одне ціле, становлять код твору, який потрібно дешифрувати, щоб зрозуміти внутрішній ідейний зміст твору.

Образи-символи, які використовує в оповіданні Рей Бредбері «Були вони смагляві й золотоокі» (*вітер, ріка, особняк, ракета, персикове дерево*, кольоросимвол *золотий* і його відтінки) допомагають розкрити характери персонажів, проблематику, ідейний зміст, а також зрозуміти точку зору автора. Філігранно оброблені образи-символи оригінально структурують художню оповідь Рея Бредбері. Полісемантичні, сугестивні, міфологізовані образи резонують із долею головного персонажа й акцентують увагу на ідейному змісті твору.

Подальше дослідження образів-символів як засобу активізації ідейного змісту твору вважаємо перспективним, адже воно дасть змогу глибше розглянути механізм впливу образів-символів на ідейне спрямування творів Рея Бредбері.

Література

1. Бережной С. Живые машины времени или рассказ о том, как Брэдбери стал Брэдбери // Мир фантастики. – 2012. – №8. – С.18-24.
2. Бредбери Р. Все літо наче день один. 100 оповідань. Том перший: у 2-х кн. Кн. 2 / Рей Бредбери. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. – 592 с. – С. 45-59.
3. Будний В. Порівняльне літературознавство: [підручник] / В. Будний, М. Ільницький. – К. : Видавничий дім «Кисво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
4. Грин Роберт. 48 законов власти / Роберт Грин. – М. : Рипол Классик, 2001. – 576 с.
5. Денисова Т. Історія американської літератури ХХ століття / Т. Денисова. – Київ : Знання, 2002. – 250 с.
6. Дробіт І. М. Історичний дискурс у британському романі 80 - 90-х років ХХ ст. : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.01.04 / І. М. Дробіт. – К.: вид-во Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2010. – 20 с.
7. Энциклопедия символов, знаков, эмблем / [авт.-сост. В. Андреева, В. Куклев, А. Ровнер ; общ. ред., ил., маргиналии : А. Егоров]. – М. : Астрель : МИФ : АСТ, 2001. – 576 с.
8. Козубенко Л. Загальнолюдська парадигма малої прози Рея Бредбери / Теоретична і дидактична філологія. Серія «Філологія». Випуск 23, 2016. – С. 90-97.
9. Литературный энциклопедический словарь / [под общ. ред. В. М. Кожевникова и П. А. Николаева]. – М. : Сов. энциклопедия, 1987. – 752 с.
10. Лотман Ю. М. Символ в системе культуры / Ю. М. Лотман. – Таллинн: Александра, 1992. – 266 с.
11. Рошаль В. М. Энциклопедия символов / В. М. Рошаль. – М. : АСТ ; СПб. : Сова, 2008. – 224 с.
12. Словник символів культури України / За загальною редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – Київ : Міленіум, 2002. – 260 с.

References

1. Berezhnoy S. Living time machines or a story about how Bradbury became Bradbury // World fiction. – 2012. – №8. – p.18-24.
2. Bredberi R. All is only one day. 100 opovidan. Tom first : 2 books. Prince 2 / Ray Bredberi. – Ternopil : Navchnal book – Bogdan, 2015. – 592 p. – p. 45-59.
3. Budny V. Porivnilna literaturaznavstvo: [pidruchnik] / V. Budny, M. Ilnitsky. – K. : Vidavnychy dim “Kiyevo-Mogilyanska akamediya”, 2008. – 430 p.
4. Green Robert. 48 Laws of Power / Robert Green. – M.: Ripol Classic, 2001. – 576 p.
5. Denisov, T. Istoriya American American Literature XX Century / T. Denisov. – Kiev: Knowledge, 2002. – 250 p.
6. Drobit I. M. Historical Discourse in the British Romance of the 80s – 90s, XX Century : Abstract. dis. Cand. filol. Sciences: 10.01.04 / I. M. Drobit. – K. : view of Kyiv. nat un-tu im. T. Shevchenko, 2010. – 20 p.
7. Encyclopedia of symbols, signs, emblems / [author-status. V. Andreeva, V. Kuklev, A. Rovner; total ed., ill., marginals: A. Egorov]. – M. : Astrel : MYTH : AST, 2001. – 576 p.
8. Kozubenko L. Zagalnludska paradigm of a little prose by Ray Bredberi / Theoretical and didactic philology. Seriya "Philology". Vipusk 23, 2016. – p. 90-97.
9. Literary encyclopedic dictionary / [under total. ed. V. M. Kozhevnikova and P. A. Nikolayev]. – M. : Owls. encyclopedia, 1987. – 752 p.
10. Lotman Yu. M. Symbol in the system of culture / Yu. M. Lotman. – Tallinn: Alexandra, 1992. – 266 p.
11. Roshal V.M. Encyclopedia of Symbols / V.M. Roshal. – M. : AST ; SPb. : Owl, 2008. – 224 p.
12. The vocabulary of the symbols of the culture of Ukraine / For the cunning editor V. P. Kotsura, O. I. Potapenko, M. K. Dmitrenka. – Kiev : Mylenium, 2002. – 260 p.

Новодворчук Ольга Василівна, викладач української мови та літератури, дитячої літератури Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук, вул. Лізи Чайкіної, буд. 33, 39600); e-mail: novodvorcuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1225-2470>

Новодворчук Ольга Васильевна, преподаватель украинского языка и литературы, детской литературы Кременчугского педагогического колледжа имени А. С. Макаренко (г. Кременчуг, ул. Лизы Чайкиной, д. 33, 39600); e-mail: novodvorcuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1225-2470>

Olha Novodvorcuk, Ukraine language and literature teacher, Literature Teacher for Children Kremenchuk A. S. Makarenka teacher's training college (Kremenchuh, Lyzy Chaikynoi str., 33, 39600); e-mail: novodvorcuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1225-2470>